

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGI ODDELEK

SKLEP

Pritožba št. 36013/16
Srečko DENŽIČ
proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (četrti oddelek) je 24. septembra 2019 kot senat v sestavi:

Valeriu Grițco, *predsednik*,

Egidijus Kūris,

Darian Pavli, *sodnika*,

in Hasan Bakırcı, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

ob upoštevanju zgoraj navedene pritožbe, vložene 17. junija 2016,

ob upoštevanju stališč, ki jih je predložila tožena vlada, in stališč, ki jih je v odgovoru predložil pritožnik,

po razpravi sklenilo:

DEJSTVA

1. Pritožnik Srečko Denžič je slovenski državljan, ki se je rodil leta 1969 in živi v Brežicah. Pred Sodiščem ga je zastopal D. Medved, odvetnik iz Krškega.

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala A. Grum, državna odvetnica.

A. Okoliščine zadeve

3. V nadaljevanju so povzeta dejstva v zadevi, kot so jih predložile stranke.

4. Pritožnik je oče X, ki se je rodila 18. oktobra 1990.

5. Dne 15. oktobra 1998 je Okrožno sodišče v K. razvezalo zakonsko zvezo med pritožnikom in materjo X in ji dodelilo skrbništvo nad X. Sodišče je prav tako izdalo sodbo, s katero je določilo, koliko preživnine

mora pritožnik vsak mesec plačevati za X (v nadaljnjem besedilu: sodba iz leta 1998).

6. Potem, ko je pritožnik vložil prošnjo za zmanjšanje zneska preživnine, je Višje sodišče v L. s pravnomočno in izvršljivo sodbo z dne 21. septembra 2005 zmanjšalo znesek, ki ga je moral plačevati za preživnino X (v nadaljnjem besedilu: sodba iz leta 2005).

7. Ko je X postala polnoletna, je začela prejemati denarno nadomestilo za invalidnost in dodatek za pomoč in postrežbo v skladu z Zakonom o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (v nadaljnjem besedilu: zakon o varstvu). Starševske pravice njenih staršev so bile zaradi njene hude invalidnosti podaljšane tudi po doseženi polnoletnosti.

1. Izvršilni postopek

8. Dne 19. marca 2014 je X, ki jo je zastopala mati kot njena zakonita zastopnica, zaprosila za izvršitev sodbe iz leta 2005 (glej 6. odstavek zgoraj) in zahtevala plačilo zapadlih in neplačanih obrokov preživnine za obdobje od septembra 2009 do marca 2014 v skupnem znesku 6.641,47 evrov (EUR) z zakonskimi zamudnimi obrestmi.

9. Dne 16. aprila 2014 je Okrajno sodišče v L. ugodilo prošnji za izvršbo in izdalo sklep o izvršbi proti pritožniku.

10. Pritožnik je ugovarjal sklepu o izvršbi in trdil, da je X dosegla polnoletnost leta 2008 in je prejemala socialne transferje na podlagi zakona o varstvu (glej 7. odstavek zgoraj). Trdil je, da odločba ustavnega sodišča z dne 13. decembra 2007 (glej 17. odstavek spodaj) ni bila implementirana z vidika v njej vsebovanega navodila, da bi moral zakonodajalec odpraviti neskladnost zakona o varstvu z ustavo in da on sam ne bi smel nositi bremena nedejavnosti države. Trdil je, da je verjel, da je njegova preživninska dolžnost prenehala, enako pa tudi skrbstveni organi, ki ga niso obveščali o letnih prilagoditvah višine preživnine.

11. Dne 11. avgusta 2014 je sodišče zavrnilo ugovor pritožnika in ugotovilo, da njegova preživninska dolžnost, določena s sodbo iz leta 1998 in sodbo iz leta 2005 (glej 5. in 6. odstavek zgoraj), ni prenehala. Preživninska dolžnost bi lahko prenehala samo na isti način, kot je bila vzpostavljena, in sicer s pravnomočno in izvršljivo sodbo, izdano v pravnem postopku. Poleg tega dejstvo, da mu skrbstveni organi niso poslali podatkov o prilagoditvah, ni na noben način vplivalo na njegovo preživninsko dolžnost. Pritožnik se je pritožil.

12. Dne 24. septembra 2014 je Višje sodišče ugodilo pritožnikovi pritožbi v delu, v katerem se je nanašala na nekatere zamudne zakonske obresti, preostalo pritožbo pa je zavrnilo in poudarilo, da sta sodbi, s katerima mu je bila naložena preživninska dolžnost, ostali v veljavi in sta bili izvršljivi v spornem obdobju.

13. Dne 15. decembra 2015 je ustavno sodišče zavrnilo sprejetje ustavne pritožbe, ki jo je vložil pritožnik, v obravnavo.

2. Pravdni postopek

14. Dne 17. novembra 2016 je pritožnik vložil tožbo, s katero je zahteval odpravo svoje preživninske dolžnosti, ali, podredno, znižanje zneska preživnine, ki ga je moral plačevati, in pri tem trdil, da X prejema socialne transferje, ki zadoščajo za njeno preživljanje, in da sam nima dovolj sredstev, da bi jo finančno podpiral. Dne 16. februarja 2018 je Okrožno sodišče v K. znižalo znesek njegove preživninske dolžnosti. Pritožnik se je pritožil. Po najnovejših informacijah, ki jih je pritožnik posredoval 4. julija 2018, je bil postopek v teku pred višjim sodiščem.

B. Upoštevani domača zakonodaja in praksa

1. Upoštevana domača zakonodaja

15. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljnjem besedilu: družinski zakon) je do 1. maja 2004 določal, da so starši polnoletnega invalida, ki nima zadostnih sredstev za preživljanje, dolžni preživljati otroka v skladu s svojimi sredstvi in s pomočjo države (123. člen). Dne 1. maja 2004 je bila ta preživninska dolžnost ukinjena za starše invalidnih polnoletnih otrok, ki se po doseženi polnoletnosti niso več šolali (26. člen spremenjenega družinskega zakona).

16. V skladu s 132. členom družinskega zakona lahko sodišče na zahtevo upravičenca ali zavezanca zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca.

2. Odločba ustavnega sodišča št. U-I-11/07

17. Dne 13. decembra 2007 je ustavno sodišče ugotovilo, da zakon o varstvu ni skladen z ustavo, in je zakonodajalcu naložilo, naj to neskladnost odpravi v roku enega leta. Sodišče je ugotovilo, da bi moral zakonodajalec hkrati z ukinitvijo preživninske dolžnosti staršev (glej 15. odstavek zgoraj) urediti takšen sistem socialnih transferjev, ki bi lahko pokrili osnovne potrebe invalidov ter jim na ta način zagotovil življenjsko raven, primerno spoštovanju njihovega osebnega dostojanstva. Ker zakonodajalec v zakonu o varstvu ni vključil mehanizmov, ki bi omogočali upoštevanje posebnih potreb invalidov, za nekatere od teh oseb ni zagotovil ustrezne ravni socialne varnosti. Glede na ranljivost prizadetih invalidov je sodišče določilo, da morajo starši do odprave te neustavne zakonodajne vrzeli še naprej preživljati svoje invalidne polnoletne otroke v skladu z družinskim zakonom, kot je veljal pred spremembo iz leta 2004.

PRITOŽBE

18. Pritožnik se je na podlagi 1. člena Protokola št. 1 in 6. in 13. člena konvencije pritožil glede svoje dolžnosti plačevanja preživnine za invalidno polnoletno hčerko. Med drugim je trdil, da bi morala biti odločba ustavnega sodišča z dne 13. decembra 2007 (glej 17. odstavek zgoraj) implementirana z vidika v njej vsebovanega navodila, da bi moral zakonodajalec odpraviti neskladnost zakona o varstvu z ustavo, in tako bi bil on sam oproščen preživninske dolžnosti.

19. Pritožnik se je na podlagi 1. člena Protokola št. 1 v povezavi s 14. členom konvencije in na podlagi 1. člena Protokola št. 12 pritožil, da je bila njegova dolžnost plačevanja preživnine za invalidno polnoletno hčerko diskriminatorna, saj starši zdravih polnoletnih otrok niso imeli takšne dolžnosti.

PRAVO

20. Sodišče ugotavlja, da se je pritožnik pritožil na podlagi 1. člena Protokola št. 1 in 6. in 13. člena konvencije glede svoje dolžnosti plačevanja preživnine za invalidno polnoletno hčerko. Sodišče, ki je pristojno za opisovanje dejanskega stanja v zadevi (glej *Radomilja in drugi proti Hrvaški* [VS], št. 37685/10 in 22768/12, §§ 114 in 126, 20. marec 2018), bo preučilo te očitke samo z vidika 1. člena Protokola št. 1, ki se glasi:

1. člen Protokola št. 1

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti premoženje odvzeto, razen če je to v javnem interesu, v skladu s pogoji, ki jih določa zakon ter ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Te določbe pa nikakor ne omejujejo pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

21. Pritožnik se je pritožil tudi na podlagi 14. člena konvencije in 1. člena Protokola št. 12, ki se glasi:

14. člen

"Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to konvencijo, je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine."

1. člen Protokola št. 12

"1. Uživanje vsake pravice, ki je določena z zakonom, je zagotovljeno brez kakršne koli diskriminacije iz katerega koli razloga, kot je spol, rasa, barva kože, jezik, vera, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, premoženje, rojstvo ali kakšna druga okoliščina.

2. Nobena javna oblast ne sme nikogar diskriminirati iz katerega koli razloga, navedenega v prvem odstavku."

A. Navedbe strank

1. Vlada

22. Vlada je trdila, da pritožnik ni izčrpal notranjepravnih sredstev. Trdila je, da je bila tako kot spremenjeni družinski zakon iz leta 2004, odločba ustavnega sodišča z dne 13. decembra 2007 objavljena v uradnem listu skoraj leto dni prej, preden je pritožnikova hči postala polnoletna, zato bi moral biti seznanjen s tem, da se njegova preživninska dolžnost nadaljuje, in bi moral vložiti tožbo za odpravo preživninske dolžnosti ali zmanjšanje zneska preživnine, ki ga je moral plačevati.

23. Poleg tega je vlada ugovarjala pritožnikovemu statusu žrtve in trdila, da implementacija odločbe ustavnega sodišča ne bi spremenila njegovega pravnega položaja. Trdila je, da je njegova pritožba na podlagi 1. člena Protokola št. 12 nesprejemljiva *ratione temporis*.

2. Pritožnik

24. Pritožnik je ugovarjal trditvam vlade. Trdil je, da ni bil dolžan sprožiti nobenega postopka (glej 22. odstavek zgoraj), saj je upravičeno verjel, da je njegova preživninska dolžnost zaradi spremenjenega družinskega zakona prenehala *ipso jure* s tem, ko je njegova hči postala polnoletna, in da mu vsekakor ne bi bilo treba plačevati preživnine, če bi bila odločba ustavnega sodišča št. U-I-11/07 2007 pravočasno implementirana.

B. Presoja Sodišča

25. Sodišču se ne zdi potrebno preučiti vladnih ugovorov glede nezdržljivosti *ratione temporis* in pritožnikovega statusa žrtve (glej 23. odstavek zgoraj), ker je pritožba v vsakem primeru nesprejemljiva zaradi razlogov, navedenih v nadaljevanju.

26. Sodišče ponovno poudarja, da mora biti v skladu s 35. členom konvencije pritožba, ki naj bi bila kasneje predložena Sodišču, najprej vložena – vsaj vsebinsko – pri ustreznem domačem organu in skladna s formalnimi zahtevami in roki, ki jih določa domače pravo (za povzetek splošnih načel v zvezi z neizčrpanjem notranjepravnih sredstev glej

Vučković in drugi proti Srbiji [VS], št. 17153/11 in 29 drugih, §§ 69-77, 25. marec 2014).

27. Sodišče ugotavlja, da se je pritožnik v obravnavani zadevi v bistvu pritožil glede svoje dolžnosti plačevanja preživnine za svojega otroka po tem, ko je postal polnoleten in končal šolanje. V skladu z odločbo ustavnega sodišča št. U-I-11/07 (glej 17. odstavek zgoraj), ki je bila izdana, preden je X postala polnoletna, so starši invalidne polnoletne otroke dolžni še naprej preživljati, če sredstva, ki jih zagotovi država, niso zadostna. Iz tega izhaja, da je bil pritožnik dolžan še naprej plačevati preživnino za svojo invalidno hčerko tudi potem, ko je postala polnoletna, če njene potrebe niso bile zadostno pokrite s socialnimi transferji, do katerih je postala upravičena (glej 7. odstavek).

28. Sodišče nadalje ugotavlja, da je bilo pritožniku v izpodbijanem izvršilnem postopku naloženo plačilo neplačanih obrokov preživnine na podlagi pravnomočnih in izvršljivih sodb, ki sta vzpostavili njegovo preživninsko dolžnost, preden je X postala polnoletna in upravičena do socialnih transferjev na podlagi zakona o varstvu (glej 5. in 6. odstavek zgoraj). Ko je X postala upravičenka na podlagi tega zakona, bi pritožnik lahko vložil tožbo za odpravo preživninske dolžnosti (glej 11. in 16. odstavek zgoraj) in navedel, da je ni več dolžan preživljati, ker je X prejemnica drugih sredstev za preživljanje.

29. Sodišče ugotavlja, da pritožnik ni vložil take tožbe, ko je X postala polnoletna. Pritožnik pa ni trdil, kaj šele dokazal, da so socialni transferji, ki jih je prejela X, nezadostni in da posledično njegove preživninske dolžnosti ni mogoče odpraviti. Šele novembra 2016 je pritožnik sprožil pravdni postopek, v katerem je zahteval odpravo svoje preživninske dolžnosti na podlagi upravičenosti svoje hčerke kot polnoletnega invalida do socialnih transferjev (glej 14. odstavek zgoraj). Dne 4. julija 2018 je bil ta postopek še vedno v teku pred drugostopenjskim sodiščem in Sodišče ne more sklepati o njegovem izidu.

30. Glede trditve pritožnika, da ni vložil tožbe, ker je menil, da je njegova preživninska dolžnost zaradi spremenjenega družinskega zakona prenehala *ipso jure* s tem, ko je hči dopolnila osemnajst let (glej 24. odstavek zgoraj), Sodišče ugotavlja, da je bila odločba ustavnega sodišča št. UI-11/07 (glej 17. odstavek zgoraj), ki je ponovno uvedla preživninsko dolžnost za starše polnoletnih invalidnih otrok, objavljena v uradnem listu in je začela veljati več mesecev prej, preden je pritožnikova hči postala polnoletna. Poleg tega je ustavno sodišče v tej odločbi ugotovilo neustavno zakonodajno vrzel v zvezi s finančnim stanjem polnoletnih invalidov, vendar je vprašanje, kako konkretno urediti to zadevo v prihodnosti, prepustilo presoji zakonodajalca. Odločba prav tako ne vsebuje ničesar, zaradi česar bi pritožnik lahko utemeljeno menil, da je njegova preživninska dolžnost prenehala obstajati zgolj zaradi te odločbe (glej 24. odstavek zgoraj). Sodišče zato ugotavlja, da bi pritožnik lahko vedel in bi moral

vedeti, če je treba, tudi po nasvetu odvetnika, da na podlagi zakona, ki je veljal v času, ko je njegova hčerka postala polnoletna, njegova preživninska dolžnost ne bo samodejno prenehala, in da bi zato moral vložiti tožbo za odpravo preživninske dolžnosti, če je menil, da ne bi več smel biti odgovoren za preživljanje X.

31. Ob upoštevanju zgoraj navedenega Sodišče meni, da ni primerno obravnavati vprašanja pritožnikove dolžnosti plačevanja preživnine za invalidno polnoletno hčerko, ne da bi domači organi imeli možnost, da obravnavajo to vprašanje v domačem postopku, ki je na voljo pritožniku (glej 26. odstavek zgoraj). Enako velja za njegovo pritožbo v zvezi z domnevno diskriminacijo (glej 19. odstavek zgoraj), ki je neločljivo povezana z zgoraj omenjenim vprašanjem. V skladu s tem Sodišče presoja, da je pritožba nesprejemljiva na podlagi prvega in četrtega odstavka 35. člena konvencije, ker niso bila izčrpana notranjepravna sredstva.

Iz teh razlogov Sodišče soglasno

*razglaš*a, da je pritožba nesprejemljiva.

Sestavljeno v angleškem jeziku in poslano 17. oktobra 2019.

Hasan Bakırcı
namestnik sodnega tajnika

Valeriu Grițco
predsednik

